

Samen leven, Samen bouwen

Sociale agenda
2026–2030

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Voorwoord	3
1. Inleiding	4
1.1 Sociale visie	4
1.2 Sociale agenda	4
1.3 Participatie	5
2. Doelen en inspanningen	6
2.1 Voorwaarden voor goede doelen en inspanningen	6
2.2 Bestaanszekerheid	7
2.3 Kansengelijkheid	16
2.4 Gezond leven in een gezonde leefomgeving	21
3. Wat we daarvoor nodig hebben	30
3.1 Nieuwe manier van werken	30
3.2 Randvoorwaarden	31
3.3 Aandachtspunten	32

Voorwoord

Beste lezer,

Met trots presenteer ik u de uitvoeringsagenda van de sociale visie gemeente Alphen aan den Rijn 'Samen leven, samen bouwen'. Deze agenda beschrijft wat we de komende jaren doen om de opgaven op het gebied van bestaanszekerheid, kansengelijkheid en gezond leven in een gezonde leefomgeving in beweging te brengen.

Bij het vaststellen van de sociale visie heb ik een uitnodiging gedaan om met elkaar in gesprek te blijven over de samenleving die we willen zijn en nodig hebben. De afgelopen maanden is hier massaal gehoor aan gegeven. Er is door velen met veel betrokkenheid en bevoegenheid gesproken over onze sociale visie: door maatschappelijk partners, adviesraden en door gemeentemedewerkers vanuit het fysiek en sociaal domein en de raadswerkgroep sociaal domein. Er is nader duiding gegeven aan de principes in de sociale visie en uitgewerkt wat nodig is om hier stappen in te zetten. Maar nog belangrijker: we hebben bestaande verbindingen richting gegeven en nieuwe verbindingen gelegd.

Deze verbindingen zijn essentieel voor het succesvol uitwerken van onze sociale agenda. Om de kloof tussen zorg en wonen te dichten, ervoor te zorgen dat jongeren krachtig kunnen opgroeien en iedereen kan wonen en werken in een groene en gezonde wijk.

Om in de woorden van Floris van der Schot te spreken, voorzitter van de Adviesraad Samenleving:

'Laat het Alphenese vuur en hart zijn werk doen!'

Gert-Jan Schotanus

Wethouder Sociaal Domein

1. Inleiding

1.1 Sociale visie

Op 10 juli is de sociale visie 'Samen leven, samen bouwen' door de gemeenteraad vastgesteld. Een belangrijke stap, want hiermee geven we richting aan hoe we als gemeente – samen met onze inwoners en maatschappelijke partners – zorgen voor passend en betaalbaar sociaal beleid. De sociale visie beschrijft waar we als gemeente staan, welke maatschappelijke ontwikkelingen onze aandacht vragen en hoe we deze uitdagingen aan gaan als gemeente. Alphen aan den Rijn kiest ervoor om drie opgaven centraal te stellen: bestaanszekerheid, kansengelijkheid en gezond leven in een gezonde leefomgeving. Ook ontwikkelen we de manier waarop we (samen)werken. Door deze opgaven in samenhang op te pakken, maken we winst voor onze samenleving kansrijk.

1.2 Sociale agenda

In de tweede helft van 2025 is gewerkt aan het opstellen van deze sociale agenda: de uitvoeringsagenda van de sociale visie. De sociale agenda:

- ✓ Beschrijft wat we de komende vier jaar aanvullend, anders doen, loslaten of aan de samenleving overlaten ten opzichte van de huidige situatie en het lopende werk om de geschetste opgaven uit de sociale visie in beweging te brengen.
- ✓ Beschrijft het netwerk van partijen dat we vragen in te stappen of verkennen om het doel in beweging te brengen en hoe we ons als gemeente tot dit netwerk verhouden.
- ✓ Is nadrukkelijk geen document waar we beleid in vatten. Het agendeert wat we te doen hebben.

- ✓ Vraagt om commitment op de doelstellingen en flexibiliteit in de uitwerking. De samenleving is continu in beweging en vraagt ons om hierin mee te bewegen. Dit vraagt om een open houding. Het betekent ook dat we continu leren, evalueren en bijsturen. Daarmee is dit document niet in beton gegoten, maar is het gemaakt om de komende vier jaar te leven en de beweging levend te houden.

Bij het opstellen van de sociale agenda is gebruik gemaakt van een doelen- en inspanningen netwerk (DIN-systematiek) rondom de opgaven, waarbij de sociale visie systematisch is doorleefd en geordend naar strategische en tactische thema's, doelen en inspanningen. Daar waar nog niet duidelijk is welke inspanning nodig is, hebben we de verkenning hiernaar opgenomen als inspanning.

1.3 Participatie

Bij de totstandkoming van de sociale agenda is op verschillende momenten en vanuit diverse perspectieven input opgehaald:

- Voor het komen tot een reeks logische en passende thema's en doelen onder de sociale visie is input opgehaald bij:
 - o Serviceplein (4 en 8 september 2025)
 - o Managers gemeente en bestuurders van maatschappelijk organisaties (16 september 2025)
 - o Raadswerkgroep sociaal domein (1 oktober 2025)
 - o Vertegenwoordigers van inwoners: Adviesraad Samenleving (7 oktober 2025) en Jongerenadviesraad (14 oktober 2025)
- Op 7 en 9 oktober 2025 zijn een drietal werksessies georganiseerd voor gemeentemedewerkers, maatschappelijk partners en vrijwilligersorganisaties om inspanningen onder de doelen van de sociale visie uit te werken.
- De raadswerkgroep sociaal domein is nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van de sociale agenda. Concreet hebben vier sessies plaats gevonden. Tijdens elke sessie is de raadswerkgroep sociaal domein geïnformeerd over de voortgang én is themagericht gesproken over de doelformuleringen, tellen en vertellen én keuzes en dilemma's.

Deelnemers aan de bijeenkomsten hebben deze als zeer positief ervaren en hebben de oproep gedaan om blijvend in gesprek te zijn over de sociale visie, de sociale agenda en de inspanningen die hieruit voortvloeien. Bij de uitwerking en uitvoering van de sociale agenda is het gesprek over de sociale agenda in het netwerk van partijen dan ook een belangrijk speerpunt. Als gemeente zullen we dit gesprek waar nodig en mogelijk faciliteren.

2. Doelen en inspanningen

Hieronder volgt een beschrijving van inhoudelijke thema's en doelen onder de opgaven van de sociale visie en de inspanningen die nodig zijn om deze in beweging te brengen. De bijlage 'tellen en vertellen' bij deze sociale agenda geeft inzicht in de informatie die beschikbaar is om de voortgang op het doel in beeld te brengen. Voorafgaand hieraan volgt een beschrijving van het abstractieniveau en voorwaarden van de doelen en inspanningen.

2.1 Voorwaarden voor goede doelen en inspanningen

In het doelen en inspanningen netwerk onderscheiden we verschillende niveaus. Deze zijn hieronder uitgewerkt.

1. **Opgave** (waarden & richting) – sociale visie > beschrijft het waarom en de maatschappelijke situatie/waarde die we nastreven.
2. **Doelen** (strategisch niveau) – sociale agenda > formuleert wat er bereikt moet zijn op de middellange termijn. De doelen zijn toekomstgericht, beschrijven een ambitie (groter, beter, meer) en geeft sturing aan keuzes, inzet en samenwerking. In de totstandkoming van de sociale agenda is focus gelegd op het beschrijven van de inhoudelijke ambitie. Bij de uitwerking van de sociale agenda werken we aan het SMART maken van de doelen. Dit betekent dat de doelen ook tijdsgebonden en meetbaar zijn.
3. **Inspanningen** (tactisch niveau, interventies) – sociale agenda > formuleert hoe/waarmee we het strategische doel mogelijk maken. Bij het uitwerken en uitvoeren van de inspanningen gaan we als volgt te werk:
 - a. We maken keuzes aan de hand van onze leidende principes:
 - i. Versterken van de veerkracht van de samenleving;
 - ii. Bestaanszekerheid is het fundament voor een kansrijk en gezond leven;
 - iii. Gezondheid prevaleert;
 - iv. Ongelijk investeren voor gelijke kansen en;
 - v. Benadering van inwoners vanuit vertrouwen en gelijkwaardigheid.
 - b. We nemen de ruimte om ons te laten inspireren en kennis te vergaren.

- c. We werken domein verbindend en zoveel als mogelijk in co-creatie met de samenleving, waaronder: inwoners, maatschappelijk partners, vrijwilligersorganisaties en verenigingsleven.
- d. We geven waar mogelijk en nodig de samenleving de mogelijkheid en vertrouwen om initiatief te nemen.
- e. We werken gebiedsgericht.
- f. We handelen altijd vanuit onze kernwaarden: bevlogen, betrokken en betrouwbaar.
- g. We richten ons op de toekomst, maar kijken ook altijd welke quick-wins er zijn.

2.2 Bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid betekent dat je een stabiele basis hebt. Je kunt 's avonds in een bed stappen in je eigen huis waar je je veilig voelt, je hoeft niet bang te zijn dat morgen alles wegvalt en je hebt genoeg geld om van te kunnen leven. We zien bestaanszekerheid als het fundament voor een gezond en kansrijk leven. Als gemeente geven we daarom prioriteit aan bestaanszekerheid. Dat betekent dat we ons ervoor inspannen dat inwoners een dak boven hun hoofd hebben, financieel gezond zijn en mee kunnen doen in de samenleving.

Wonen

Doel. Meer woningen voor alle inwoners in elke situatie en elke levensfase.

In Alphen aan den Rijn werken we gericht aan het realiseren van voldoende fysiek, financieel en sociaal toegankelijke en aanpasbare woningen voor inwoners in elke situatie en elke levensfase. Dat betekent ook dat het minder aantrekkelijk is om scheef te wonen, dat ouderen een goede en toekomstbestendige woning hebben en dat inwoners een plek hebben waar zij (al dan niet tijdelijk) wonen en begeleiding krijgen bij hun intensieve ondersteuningsvraag. Dit is belangrijk omdat de druk op de woningmarkt hoog is. Er is een woningtekort, groeiende bevolking en een toename van bijzondere doelgroepen.

Dit lukt omdat we weten welke bijzondere doelgroepen welke woningen nodig hebben én omdat we lokale en regionale afspraken hebben gemaakt over de realisatie hiervan. Ook zetten we blijvend in op nieuwe, bijzondere en collectieve woonvormen en zijn we in de basis altijd welwillend naar oplossingen die inwoners zelf bedenken. We hebben daarbij aandacht voor de consequenties die dit heeft voor de samenleving, als het bijvoorbeeld gaat over een nieuwe manier van kijken naar wonen, als het gaat over consequenties voor de leefomgeving van mensen en als het gaat over de verhoudingen in de samenleving.

Figuur 1 Tekening jongerenadviesraad thema 'wonen'

Inspanningen

- In 2026 maken we de kwantitatieve huisvestingsopgave voor bijzondere doelgroepen inzichtelijk. Inzicht in deze opgave gebruiken we voor het opstellen van onderstaande kaders.
- In 2026 stellen we prestatieafspraken op met woningcorporaties, ontwikkelaars en makelaars.
- In 2026 stellen we conform de wet een Volkshuisvestingsprogramma op, inclusief woonzorgvisie. Hierin wordt in ieder geval het principe van 'Wonen eerst' uitgewerkt.
- In 2026 werken we in de regio Holland Rijnland aan de wijziging van de Huisvestingsverordening als gevolg van de inwerkingtreding Wet versterking regie op volkshuisvesting. Als gevolg hiervan zal de huidige urgentieregeling moeten worden uitgebreid. De implementatie hiervan moet gereed zijn in 2029.

Netwerk

De gemeente is kaderstellend bij het opstellen van bovenstaande kaders. Om het doel in beweging te brengen betrekken we:

- Verhuurders, zoals woningcorporaties, makelaars en ontwikkelaars.
- Partijen die zich inzetten voor bijzondere doelgroepen, zoals De Binnenvest en het Serviceplein.
- Medeoverheden zoals Holland Rijnland (onder andere in het kader van de uitvoering Beleidskader Maatschappelijke zorg Holland Rijnland) en de provincie.

Doel. Niemand is dakloos, minder inwoners zijn thuisloos

In Alphen aan den Rijn is niemand dakloos en zijn minder inwoners zijn thuisloos. Dat betekent dat we ervoor willen zorgen dat iedereen altijd een bed en een dak heeft en dat we erop inzetten dat meer mensen een vaste verblijfplek hebben. Dit is een ambitieus doel, want het aantal mensen zonder vaste verblijfplaats stijgt al jaren. We zien daarin een verschuiving van mensen die voornamelijk economisch dak- en/of thuisloos zijn, onder andere door toegenomen scheidingsproblematiek. Bij de medewerkers van het Serviceplein (Team JIP, MCV en nazorg ex-gedetineerden) heeft 90–100% van de caseload een huisvestingsprobleem.

Onze integrale aanpak is in eerste instantie gericht op het voorkomen van dak- en thuisloosheid. We zijn goed in het signaleren van zorgelijke situaties en trekken samen met onze maatschappelijke partners, waaronder woningcorporaties. Ook nemen we drempels weg die het moeilijker maken om tot oplossingen te komen. We willen het bijvoorbeeld makkelijker maken om woonruimte te delen. Ook wordt altijd welwillend gekeken naar de oplossingen die inwoners zelf aandragen.

Voor diegenen die toch dak- of thuisloos worden, werken we vanuit de ‘Wonen eerst’ gedachte. Dit betekent dat iemand die dakloos raakt vanuit een permanente woonplek een ontwikkeling richting zelfstandigheid kan doormaken. We werken hiervoor samen met (regionale) partners.

Inspanningen

- In 2026 stellen we een brede actieaanpak op om dak- en thuisloosheid verder terug te dringen. Partijen die zich inzetten voor mensen die dak- en/of thuisloos zijn geraakt verbeteren de samenhang in de (toegang tot) ondersteuning. Daarbij is aandacht nodig voor verschillende doelgroepen, zoals: jongeren, arbeidsmigranten, mensen die te maken hebben met grote life events (waaronder echtscheidingen), gezinnen met kinderen, overlastgevers. Daarnaast onderzoeken we (het vergroten van effectiviteit van) diverse en innovatieve woonoplossingen: woningdelen, regelingen rondom briefadressen, 3-partijen overeenkomsten en convenant voorkomen huisuitzettingen benutten (laatste kans contract).

Netwerk

Gemeente is kaderstellend voor de uitvoering van de Wmo en opdrachtgever van Tom in de buurt en De Binnenvest in het kader van Opvang. Om het doel in beweging te brengen is een stevige samenwerking nodig met andere zorgpartijen, zoals het Serviceplein, Oog voor Thuis en partijen in de sociale basis. Ook het veiligheid- en medisch domein en verhuurders zoals Woonforte zijn van groot belang. We zijn als gemeente samen met uitvoerders verantwoordelijk om op deze samenwerking te sturen, ieder vanuit onze eigen rol. Ook zijn we gebaat bij een lerend netwerk van gemeenten en organisaties die kennis met elkaar uitwisselen.

Parel

De Pilot 'Het Bouwdepot' is een nieuwe, inventieve manier om jongeren in een kwetsbare positie te helpen om de regie over hun leven terug te pakken. In deze pilot krijgen tien jongeren uit de Rijnstreek een jaar lang iedere maand €1.369,- leer- en leefgeld. Dit bedrag mogen zij naar eigen inzicht besteden om te werken aan hun toekomst en zelf weer achter het stuur te komen. Met als belangrijkste basis: vertrouwen en waardering. Een belangrijk speerpunt van de sociale visie. We doen dit als één van de weinige gemeenten in Nederland. Andere gemeenten die meedoen zijn Eindhoven, Amersfoort, Leiden en Groningen. Samen met deze gemeenten voeren we ook een lobby richting het Ministerie VWS en de Tweede Kamer om Het Bouwdepot ook voor de toekomst te behouden.

Meedoen en ontwikkelen

Doel. Meer inwoners leveren een waardevolle bijdrage aan de samenleving

Meer inwoners in Alphen aan den Rijn voelen zich onderdeel van de samenleving, doen mee en leveren waar zij kunnen een waardevolle bijdrage aan de samenleving. Dit betekent dat inwoners niet alleen passend werk hebben, maar ook in hun vrije tijd betrokken zijn bij de samenleving op een manier die bij hun past. Alphenaren doen dit op verschillende manieren. In 2024 was 63% van de inwoners actief bij een vereniging (sport/cultuur/religieus) en 22% doet af en toe vrijwilligerswerk en 29%.

Als dat niet vanzelf lukt, bieden we een opstap of zijn we een vangnet. Bij het vinden van een baan, advies over een opleiding of het vinden van een plek om actief te zijn of onder begeleiding te werken.

Ten opzichte van het landelijk gemiddelde zijn er relatief weinig mensen die niet bemiddelbaar zijn naar werk. Wel zien we dat de groep mensen die begeleiding krijgt richting werk verandert: inmiddels is meer dan de helft van de instroom statushouder.

We brengen het doel in beweging door de kracht van de sociale basis optimaal te benutten. Dit is de natuurlijke plek om bij inwoners aan te sluiten en te verbinden aan plekken om actief te zijn en/of de stap naar passend werk te kunnen maken. Om die stap te zetten nemen we belemmeringen weg, bieden we maatwerk en organiseren we een naadloze aansluiting op re-integratie. We verstevigen het netwerk dat hiervoor nodig is, onder andere met maatschappelijk (zorgpartners), onderwijs, werkgevers, leerwerkbedrijf en de arbeidsmarktregio. Ook zien we een grote verbinding met het doel op gebied van samenredzaamheid, bijvoorbeeld als het gaat om vrijwilligers- en mantelzorgondersteuning.

Inspanningen

- In 2026 starten we met het opstellen van een plan ‘meedoen mogelijk maken’. Het doel van dit plan is om de mogelijkheden voor mensen om mee te doen in de samenleving te verbeteren. De versteviging van én aansluiting tussen sociale basis en re-integratie staat hierin centraal.
- Vanaf 2026 verstevigen we de strategische samenwerkingen die nodig zijn om dit doel in beweging te brengen. Denk aan: partijen in de sociale basis (zowel professioneel als vrijwillig), ontwikkelbedrijf, scholen en werkgevers. Dan gaat het bijvoorbeeld over het creëren van leer-werk combinaties, stimuleren om plekken te bieden aan mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en het lonend maken van werk.
- In 2026 zorgen we voor een agenda toekomstbestendige opvang voor Oekraïners. Met deze agenda zorgen we dat de opvang en integratie van Oekraïners beter aansluit bij het aanbod voor Alphenense inwoners. Daarmee willen we aan aanpak neerzetten die “zo normaal mogelijk” is, die meer vooruitkijkt en waarmee Oekraïners in onze gemeente nog meer bij kunnen dragen, talenten ontplooien en mee kunnen doen. Daarbij sluiten we zoveel mogelijk aan bij de bestaande aanpak voor asielzoekers en statushouders.

Netwerk

Gemeente is kaderstellend voor de uitvoering van de Participatiewet en opdrachtgever voor een aantal partijen die zich inzetten om een opstap naar (vrijwilligers)werk te maken.

Denk aan de partijen in de sociale basis, bijvoorbeeld Alphen Vitaal, Kwadraad, Participe en de Bibilothek en ontwikkelbedrijf Rijnvicus. Om het doel in beweging te brengen is samenwerking in bestaande netwerken zeer gewenst, o.a.: het Serviceplein, scholen, werkgevers (waaronder projectontwikkelaars en lokale ondernemers) én maatschappelijke organisaties, buurt-, cultuur- en sportverenigingen. Ook het AZC is een belangrijke partner in het netwerk.

Parel

Onze AZC bewoners duurzaam aan het werk". De gemeente Alphen aan den Rijn heeft een subsidie toegekend gekregen uit de Europese AMIF voor de periode van drie om onze AZC bewoners te ondersteuning naar betaald werk bij lokale werkgevers. Hiervoor zet Rijnvicus een jobhunter en een jobcoach in. Daarnaast hebben we opstapbanen voor de AZC bewoners die de taal nog niet goed spreken. Zij krijgen naast jobcoaching ook Nederlandse les op de werkvloer. Na zes maanden zijn ze bemiddelbaar naar regulier werk.

Doel. Inwoners krijgen meer mogelijkheden om een leven lang te leren en ontwikkelen

In Alphen aan den Rijn hebben inwoners de kans om zich te ontwikkelen op een manier die bij hen en hun levensfase past. Dit betekent bijvoorbeeld dat jongeren een startkwalificatie hebben, nieuwkomers de taal kunnen leren, mensen zich kunnen omscholen en dat er een breed palet van culturele, vrije tijds en sportieve activiteiten zijn voor jeugdigen en volwassenen. .

Toekomstgericht, om je identiteit te kunnen vormen, aan de maatschappij wil bijdragen én ook vanuit de gedachte dat de grote veranderingen in de maatschappij nieuwe vaardigheden en nieuwe kennis vragen. Denk aan kennis en vaardigheden op gebied van digitale informatievoorziening. Inwoners, bedrijven en de maatschappij profiteren hiervan. We werken hierin (regionaal) samen met onderwijsinstellingen, werkgevers én maatschappelijke organisaties, buurt-, cultuur- en sportverenigingen.

Omdat alle betrokken partijen weten dat het op allerlei vlakken waard is om te investeren in mensen én omdat we goede samenwerking organiseren in deze hele keten van leren, ontmoeten en ontwikkelen, maken we hier al snel slagen.

Inspanningen

- Veel van de inspanningen die bijdragen aan dit doel, dragen ook bij aan het doel 'meer inwoners leveren een waardevolle bijdrage aan de samenleving'. Onder dat doel zijn deze inspanningen te lezen.
- In 2026 organiseren we de aanwezigheid van cultuur-, sport- en beweegaanbod via diverse subsidieregelingen voor inzet in de sociale basis. In 2027 start de uitvoering hiervan.
- In 2026 onderzoeken we welke verbindingen er aanvullend nodig en wenselijk zijn om dit doel verder in beweging te brengen.

Netwerk

Gemeente is kaderstellend voor de uitvoering van de Participatiewet en opdrachtgever voor een aantal partijen die zich inzetten om een opstap naar (vrijwilligers)werk te maken. Denk aan de partijen in de sociale basis, bijvoorbeeld Alphen Vitaal, Kwadraad, Participe en de Bibilothek en ontwikkelbedrijf Rijnvicus. Om het doel in beweging te brengen is samenwerking in bestaande netwerken zeer gewenst, o.a.: het Serviceplein, scholen, werkgevers (waaronder projectontwikkelaars en lokale ondernemers) én maatschappelijke organisaties, buurt-, cultuur- en sportverenigingen. Ook het AZC is een belangrijke partner in het netwerk.

Financieel fit

Doel. Meer inwoners hebben voldoende en voorspelbaar inkomen, het liefst vanuit werk

In Alphen aan den Rijn hebben meer inwoners een inkomen dat hen in staat stelt om van te leven, niet alleen om van rond te komen. Dit betekent bijvoorbeeld dat mensen niet alleen hun vaste lasten kunnen betalen, maar ook de mogelijkheden hebben om deel te nemen aan sport, cultuur en vrije tijd aanbod. De meeste inwoners halen dit inkomen uit werk. Hierdoor neemt het aantal mensen af dat gebruik maakt van een uitkering, de kledingbank, jeugddeelnafnamefonds en/of de voedselbank.

Wanneer dit (tijdelijk) niet lukt, biedt een uitkering en/of toeslag een financieel vangnet dat vanuit vertrouwen en eigen regie wordt uitgekeerd en waar een inwoner op kan rekenen.

Dat betekent dat mensen niet bang hoeven zijn dat op ieder moment de financiële grond onder hun voeten kan wegvallen en dat zij vanuit die zekerheid hun uitgaven kunnen plannen.

Hiermee bedoelen we dat we erop inzetten om een armoedeval te voorkomen als mensen van uitkering naar werk gaan, maar ook dat we minder inzetten op tijdelijke regelingen en pleisters plakken maar juist op een vereenvoudiging en verheldering van het stelsel.

Het uitkeringsbestand in Alphen aan den Rijn laat een stijgende trend zien, maar ligt nog steeds onder het landelijk gemiddelde. Vermoedelijk is de stijging van het aantal (jonge) statushouders hierin een belangrijke factor. Ook het aantal mensen dat aanspraak maakte op een minimaregeling steeg in 2024. De extra bekendheid die hieraan is gegeven speelt hierin een belangrijke rol.

Door te werken aan en blijvend op te roepen tot structurele oplossingen zorgen we ervoor dat het Alphenaren steeds beter lukt om een voldoende en bestending inkomen te generen en de gemeente Alphen aan den Rijn om die inwoners die dat niet vanzelf lukt inkomenszekerheid te bieden. We stimuleren de ontwikkeling naar werk en hebben daarbij specifieke aandacht voor jongeren (bijv. via het Jongerenpunt Alphen aan den Rijn) en statushouders. Ook spreken we ons in relevante netwerken uit dat werk moet lonen en dat uitkeringen moeten voldoen aan het bestaansminimum.

Inspanningen

- In de eerste helft van 2026 stellen we een plan Financieel Fit op. Hierin beschrijven we wat nodig is om financiële bestaanszekerheid van onze inwoners te verbeteren. Daarbij hebben we aandacht voor wat verschillende doelgroepen nodig hebben, wat nodig is om het systeem te vereenvoudigen. Ook onderzoeken we plekken waar we als gemeente kunnen aansluiten om laagdrempelig vindbaar te zijn én de mogelijkheden om onze dienstverlening te digitaliseren.
- In de tweede helft van 2026 verankeren we afspraken tussen partijen die zich inzetten voor financieel fitte inwoners.

Netwerk

Gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor de uitvoering van de Participatiewet. Om het doel in beweging te brengen is een breed netwerk van partijen nodig. Daarom stellen we een Innovatieteam Financieel Fit in. Hierin wordt in samenwerking tussen inwoners, professionals en vrijwilligers van de uitvoering en beleid en maatschappelijk partners gewerkt aan het plan Financieel Fit. Gemeente neemt hierin een coördinerende rol.

*Quote Adviesraad Samenleving:
'Handelen vanuit vertrouwen is heel
belangrijk: goed luisteren, denken in
kansen in plaats van kosten en ruimte
geven aan de professional'*

Doel. Meer inwoners hebben een balans tussen inkomsten en uitgaven

In Alphen aan den Rijn daalt het aantal mensen met problematische schulden hebben of dreigen in die situatie terecht te komen. Dit lukt omdat we stevig inzetten op het voorkomen hiervan. We zijn goed in het signaleren van beginnende financiële problemen, onder andere door aanwezigheid in de wijken, kernen en dorpen voor laagdrempelige hulp en informatie. Ook werken we actief aan programma's die bijvoorbeeld jongeren helpen om de juiste keuzes te maken over hun financiën en helpen we professionals om financiële problemen te signaleren. Op die manier voorkomen we schulden.

Als mensen toch schulden hebben en die schulden problematisch dreigen te worden, zetten we zo snel mogelijk in op ondersteuning. Bij problematische schulden helpen we onze inwoners vanuit vertrouwen en integraliteit gericht op duurzaamheid om weer uit die schulden te komen. Schulden die jongeren minder kansen voor de toekomst geven, kopen we waar mogelijk af.

Inspanningen

- In de eerste helft van 2026 stellen we een plan Financieel Fit op. Hierin beschrijven we wat extra nodig is om schulden bij onze inwoners te voorkomen. Denk daarbij aan het intensiveren van voorlichting aan jeugd en professionals.
- In de tweede helft van 2026 verankeren we afspraken tussen partijen die zich inzetten voor financieel fitte inwoners.

Netwerk

Gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Schuldhulpverlening. Om het doel in beweging te brengen is een breed netwerk van partijen nodig. Daarom stellen we een Innovatieteam Financieel Fit in. Hierin wordt in samenwerking tussen inwoners, professionals en vrijwilligers van de uitvoering en beleid en maatschappelijk partners gewerkt aan het plan Financieel Fit. Gemeente neemt hierin een coördinerende rol.

Parel

Onze Helpdesk Geldzaken speelt een belangrijke rol in het vroegtijdig signaleren van financiële problemen. Het aantal adviesgesprekken bij de Helpdesk Geldzaken is stabiel. Er wordt goed gebruik gemaakt van budgetcoaching. Dit heeft een preventieve werking.

2.3 Kansengelijkheid

Kansengelijkheid betekent dat iedere inwoner gelijke kansen heeft op een gezond en waardig leven. Maar we hebben in het leven niet alles in de hand. Externe omstandigheden en gebeurtenissen hebben grote invloed op onze mogelijkheden in het leven. In onze gemeente mogen je kansen niet afhankelijk zijn van je achtergrond, de plek waar je wieg staat, de financiële situatie van je ouders, hoe je eruitziet, hoe je je identificeert, wat je gelooft of iets anders wat je situatie bepaalt. Dit betekent dat we zorgen voor een sterke, gezonde, veilige en veerkrachtige basis. Ook zorgen we ervoor dat inwoners dichtbij en laagdrempelig hulp kunnen vinden.

Stevige pedagogische basis

Doel. Onze kinderen en jeugdigen groeien veilig, gezond en krachtig op

In Alphen aan den Rijn krijgen onze kinderen en jeugdigen de kans om gezond, veilig en krachtig op te groeien. Dit betekent dat zij zich positief kunnen ontwikkelen en floreren op een manier die bij hen past. De mate waarin jeugdigen hun gezondheid, vertrouwen in de toekomst en sociale steun ervaren ligt rond het landelijk gemiddelde. In Alphen aan den Rijn ervaren jeugdigen wel meer mentale klachten, eenzaamheid en stress. Ook zien we dat het aantal voortijdig schoolverlaters stijgt en dat Alphen aan den Rijn in de regio de grootste gemeente is in aantal jeugdigen dat aanspraak maakt op specialistische jeugdhulp.

We brengen het doel in beweging omdat we kinderen en jeugdigen iedere dag weer de mogelijkheid bieden om zichzelf te leren kennen en om te floreren. Er zijn plekken, (financiële) mogelijkheden en integrale kindcentra voor kinderen en jeugdigen om te kunnen sporten, ontspannen en talenten te ontwikkelen. Omdat opgroeien overal gebeurt, bouwen we aan een stevig netwerk rondom het (digitale) leven van onze kinderen en jeugdigen: in het gezin, op straat, in de klas, in de online wereld en op het sportveld. Als er uitdagingen ontstaan worden deze in eerste instantie in dat netwerk opgepakt en opgelost. Professionele ondersteuning sluit laagdrempelig aan bij dit netwerk om hierbij een steun in de rug te bieden wanneer zij er zelf niet uit komen. Hierover worden afspraken gemaakt met alle partijen die zich rondom kinderen en jeugdigen bewegen.

Hiermee zorgen we ervoor dat:

- Het aantal kinderen en jeugdigen tot 27 jaar en hun opvoeders dat professionele ondersteuning of interventie nodig heeft daalt. Jeugdhulp is steeds vaker het sluitstuk. Dit betekent concreet dat het aantal kinderen en jeugdigen dat aanspraak maakt op jeugdhulp rond en het liefst onder het landelijk gemiddelde ligt.
- Alle jeugdigen een startkwalificatie hebben.
- Jongeren niet afglijden richting criminaliteit.

Inspanningen

- In de eerste helft van 2026 versterken van de pedagogische basis door het verankeren van de samenwerking tussen de partijen rondom de pedagogische basis. Dan gaat het in ieder geval om: kinderopvang, onderwijs, sociale basis en professionele ondersteuning (Oog voor Thuis, Serviceplein). De Lokaal Educatieve Agenda (LEA) vormt de basis voor deze afspraken. Deze kent de volgende speerpunten:
 - We organiseren fysieke locaties (integrale kindcentra beleid) en netwerken (communities) in de wijk.
 - We organiseren preventie en opgroei-ondersteuning integraal en nabij
 - Voor ieder kind is er plek
 - We bieden een aangenaam leer- en ontwikkelklimaat voor onze medewerkers. Het onderwijs is hiervoor verantwoordelijk.
- In 2026 werken we aan de implementatie van de Wet van school naar duurzaam werk.
- In 2026 organiseren we via een subsidieregeling voor inzet in de sociale basis, specifiek een deelsubsidie voor de stevige pedagogische basis. In 2027 start de uitvoering hiervan.
- In 2026 bereiden we een versterkte samenwerking voor tussen Alphen aan den Rijn, Holland Rijnland en Serviceorganisatie Zorg in voorbereiding op de regionale inkoop van specialistische jeugdhulp in 2027 via Holland Rijnland.
- Vanaf 2026 verstevigt Oog voor Thuis het bieden van ondersteuning om specialistische jeugdhulp te voorkomen.
- Vanaf 2027 vereenvoudigen wij de financiering en aanmelding voor voor- en vroegschoolse educatie.
- Vanaf 2026 wordt extra ingezet op thuiszitters en voortijdig schoolverlaters door leerwerktrajecten, onderwijs-zorgarrangementen en het behalen van startkwalificaties te bevorderen in de samenwerking tussen Rijnvicus, Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs en jeugdhulp.

- We zetten continu in op het realiseren van ondersteuning dichtbij de vertrouwde thuissituatie, met als voorbeeld de afbouw van residentiële jeugdzorg door middel van het creëren van alternatieven. Hiermee voldoen wij aan de eisen van de Hervormingsagenda Jeugd.

Netwerk

Gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdwet, opdrachtgever voor Oog voor Thuis. Ook werken we nauw samen met gemeenten in de regio Holland Rijnland en uitvoeringsorganisatie voor specialistische jeugdhulp (Serviceorganisatie Zorg). Om het doel in beweging te brengen is een breed netwerk van partijen nodig. Het gaat hier om het onderwijs, kinderopvang, de sociale basis, professionele hulp (jeugdhulp, jeugdgezondheidszorg, Serviceplein en het veiligheids- en medisch domein) én buurt-, sport-, cultuurverenigingen. Onderwijs en kinderopvang hebben hierin nadrukkelijk een trekkende rol, de gemeente een faciliterende rol.

Parel

*Het landelijke programma **Kansrijke Start** richt zich op het vergroten van kansen voor kinderen die in een kwetsbare situatie worden geboren. Het doel is om gezondheidsproblemen in een later stadium te voorkomen door te investeren in de eerste 1000 dagen van hun leven. Deze periode is essentieel omdat 80% van de hersenontwikkeling in deze fase plaatsvindt en de basis vormt voor gezondheid, groei en ontwikkeling op latere leeftijd. De **Alphense coalitie Kansrijke Start** is een netwerk van zorg- en ondersteuningsprofessionals speciaal voor gezinnen die extra aandacht nodig hebben. Door de krachten te bundelen zorgen zij ervoor dat gezinnen niet tussen wal en schip vallen. Onderdeel van de coalitie zijn onder andere Alphen Vitaal, Kwadraad, Participe, Tom in de Buurt, Verloskundigen, Stichting Gezond Boskoop, JGZ en de gemeente.*

Inclusie

Doel. Meer inwoners worden in de samenleving gelijkwaardig en rechtvaardig behandeld.

In Alphen aan den Rijn voelt iedereen zich gezien, gehoord en welkom. We nemen stellig afstand van alle vormen van discriminatie en racisme zoals in artikel 1 van de grondwet staat omschreven. We hebben aandacht voor elkaars verschillen, kwaliteiten, talenten, waarden, rechten en plichten.

Onze inclusieve samenleving is niet alleen voor iedereen, maar wordt gevormd door iedereen. Dit doen we door als overheid constant met de samenleving in gesprek te zijn, kennis te delen en sociale cohesie/veiligheid te versterken. Als gemeente geven we ook het goede voorbeeld. Als werkgever, maar ook door in te zetten op verbindende communicatie.

Onze leefomgeving is voor iedereen fysiek, digitaal en taaltoegankelijk. In onze hele gemeente is een basisniveau van toegankelijkheid gerealiseerd. Op sommige plekken ligt de lat voor fysieke toegankelijkheid hoger, omdat daar bijvoorbeeld veel ouderen wonen. Dit doen we door bij herinrichtingsprojecten en vervangingsopgaven de toegankelijkheid integraal bij het ontwerp te betrekken.

Inspanningen

- In 2026 stellen we een lokale inclusieve agenda, waaronder een ontwikkellijn voorbeeldgemeente.
- In 2026 stellen we een hernieuwde regenboogagenda op, inclusief een ontwikkellijn voorbeeldgemeente.
- In 2027 stellen we een antidiscriminatie agenda op.

Netwerk

Gemeente neemt een faciliterende rol in bij het in beweging brengen van dit doel. De samenleving is aan zet, waaronder het verenigings- en bedrijfsleven en de werkgroep toegankelijkheid. De gemeente faciliteert en biedt podium.

Kunnen **doen** **dragen** **wat je wil**
zeggen

Figuur 2 Tekening jongerenadviesraad thema 'inclusie'

Samenredzaamheid

Doel. Meer inwoners nemen verantwoordelijkheid voor hun eigen welzijn en dat van anderen.

Inwoners en gezinnen zijn in staat om zelf te voorzien in dat wat zij nodig hebben om een fijn en betekenisvol leven te leiden. Ook is het voor mensen makkelijk om hun leven te verrijken, talenten te ontwikkelen en/of hulp te vinden wanneer uitdagingen ontstaan. Inwoners hebben ruimte en competenties om voor elkaar te zorgen, bijvoorbeeld als mantelzorger of vrijwilliger. De mate waarin mensen naar elkaar kunnen omzien is afhankelijk van hun levensfase en situatie.

Quote Adviesraad Samenleving: 'Als je wilt dat de samenleving verantwoordelijk neemt, moet je verantwoordelijkheid geven'

Het bevorderen van de samenredzaamheid komt in beweging omdat we de sociale basis, de waardevolle formele en informele structuren in de samenleving aanspreken op hun eigen verantwoordelijkheid en betrokkenheid voor elkaar. We ondersteunen de sociale basis om die verantwoordelijkheid te nemen door optimaal samenspel te bevorderen tussen deelnemers in de sociale basis en een passend palet van voorzieningen te realiseren: laagdrempelige en herkenbare (toegang tot) informatie, activiteiten en ondersteuning. Dit maakt dat we goed in staat zijn om hulpvragen vroegtijdig te signaleren en te voorkomen dat problemen groter worden.

Inspanningen

- In 2026 organiseren we via een subsidieregeling voor inzet in de sociale basis een aantal sleutelfuncties gericht op ondersteuning en advies. Denk aan vrijwilligersondersteuning en beheer en bestaan en samenwerking buurthuizen. In 2027 start de uitvoering.
- In 2027 herijken we de maatschappelijke én kunst en cultuur subsidies. Hierin willen we initiatief vanuit de samenleving meer mogelijk maken.

Netwerk

Gemeente is opdrachtgever voor partijen die inzet plegen in de sociale basis, bijv. Alphen Vitaal, Kwadraad, Participe en de Bibliotheek. Om dit doel in beweging te brengen willen we dat de samenleving meer verantwoordelijkheid neemt. Dat betekent enerzijds dat we in onze opdrachten het eigen initiatief vanuit de samenleving meer mogelijk willen maken. Dat betekent anderzijds dat we soms ook moeten loslaten.

2.4 Gezond leven in een gezonde leefomgeving

De opgave gezond leven in een gezonde leefomgeving betekent dat we werken aan een samenleving waarin iedere inwoner gezond opgroeit, woont en werkt. Het laten prevaleren van gezondheid stelt ons in staat om te werken aan een toekomstbestendige leefomgeving. We combineren in deze opgave bewust een gezonde leefstijl met een gezonde leefomgeving. We werken vanuit het principe van 'positieve gezondheid'. Daarmee benadrukken we het belang van veerkracht, de eigen verantwoordelijkheid voor een gezonde leefstijl en denken vanuit wat wél kan.

We hebben een beschermende rol: wij moeten ervoor zorgen dat de omgeving waar Alphenaren wonen en werken een positieve invloed heeft op hun gezondheid. We hebben ook een bevorderende rol: we stimuleren gezond gedrag, vergroten het bewustzijn over een gezonde leefstijl en willen ervoor zorgen dat de gezonde keuze de makkelijkste is.

Groene en gezonde leefomgeving

Doel. Het maken van een gezonde keuze wordt makkelijker voor iedereen.

Leven in goede gezondheid is essentieel voor onze inwoners. Het stelt hen in staat actief deel te nemen aan de samenleving en een betekenisvol leven te kunnen leiden. De ervaren gezondheid in Alphen aan den Rijn ligt rond het landelijke gemiddelde. Helaas ligt het gebruik van alcohol/vapes en de mate van obesitas in Alphen aan den Rijn boven het landelijk gemiddelde. Hoewel gezondheid geen gegeven is, willen we actief bijdragen aan het stimuleren van een gezonde leefstijl en ervaren gezondheid. In Alphen aan den Rijn vinden we dan ook dat de gezonde keuze makkelijk en laagdrempelig moet zijn. Hierin sluiten we aan bij de Nationale preventiestrategie (VWS, 2025). Dit betekent dat mensen in hun dagelijkse omgeving(en) vanzelfsprekend en eenvoudig moeten kunnen kiezen voor een gezonde leefstijl.

Figuur 3. Positieve Gezondheid in de leefomgeving

Een gezonde leefstijl is een breed en samenhangend begrip. Daarom omvat het maken van de gezonde keuze ook een breed palet aan maatregelen, die elkaar beïnvloeden. Het gaat vooral om interventies die helpen om gezond gedrag aan te leren of te behouden. Denk aan het eten van gezonde voeding, het ontmoedigen van middelengebruik en bieden van rookvrije omgevingen. Maar ook aan actieve mobiliteit, sport en bewegen, en ontmoeting en ontspanning. Het inzetten op deze thema's heeft alleen effect als inwoners voldoende bestaanszeker zijn. Inwoners kunnen veel gemakkelijker gezonde keuzes maken als zij hiervoor financiële ruimte ervaren en de mentale ruimte hebben om de lange termijn mee te wegen in hun besluit. Onze aanpak is daarom gedifferentieerd voor doelgroepen en wijken waar gezondheidsachterstanden het grootst zijn.

Inspanning

- In 2026 starten we met het opstellen van gezondheidsbeleid waar onder andere thema's zoals middelengebruik, voeding en voedselaanbod, sociale veiligheid, vaccinaties, sport en bewegen en kwaliteit leefomgeving onderdeel van zijn. Naar verwachting wordt dit in 2027 vastgesteld.
- Vanaf 2027 worden in het contract met Alphen Vitaal alle inzet in de sociale basis op gebied van vitaliteit en gezonde leefstijl opgenomen.

Netwerk

De gemeente is kaderstellend bij het opstellen van het gezondheidsbeleid. Om dit doel in beweging te brengen, is een breed netwerk van partijen nodig. Een deel van dit netwerk bevindt zich binnen de gemeente: bijvoorbeeld veiligheid en economie. Met een aantal van deze partijen hebben we een opdrachtgever-opdrachtnemer relatie zoals: GGD Hecht inclusief Jeugdgezondheidszorg, Kwadraad, Participe, Alphen Vitaal en Bibliotheek. Met een deel van deze partijen zitten we samen in een netwerk om gezondheid te stimuleren. Denk bijvoorbeeld aan: Zorg en Zekerheid, Alphen op één Lijn, Stichting Gezond Boskoop, GGZ Rivierduinen en het Alrijne Ziekenhuis.

Parel

Jeugd op Gezond Gewicht (JOGG) aanpak: gezonde jeugd, gezonde toekomst. Alphen aan den Rijn doet sinds 2013 mee aan de landelijke JOGG-aanpak. De lokale JOGG-aanpak heeft als motto: 'samen maken we gezond gewoon' en richt zich op een gezonde fysieke en sociale leefomgeving voor alle Alphense kinderen (0-23), een verandering in leefstijl van ongezond naar gezond en stabilisatie of afname van overgewichtcijfers van jongeren. Dit doen we onder andere door: het stimuleren van gezond ontbijten (burgemeestersontbijt, nationaal schoolontbijt en nationaal voorleesontbijt) en de inzet van buurtsportcoaches in de wijk.

Doel. Meer inwoners wonen in een groene, gezonde wijk

Een groene, gezonde wijk is een leefomgeving die het welzijn, de gezondheid en de sociale cohesie tussen inwoners actief ondersteunt. De relatie tussen groen en gezondheid kenmerkt zich als volgt: iedere gezonde wijk is een groene wijk, maar niet iedere groene wijk is een gezonde wijk. We hebben vastgestelde kaders of beleid waarlangs we de ambities van groen en gezond operationaliseren. Het aantal inwoners dat tevreden is over de leefbaarheid en groen in de buurt daalt en ligt onder het landelijk gemiddelde. Momenteel voldoet bijna de helft van de buurten niet aan de groennorm van 75m² per woonadres.

Voor wat betreft de fysieke aspecten in de leefomgeving besteden we aandacht aan:

- De aanwezigheid van een veilige infrastructuur die tevens gezonde mobiliteit stimuleert.
- De aanwezigheid en toegankelijkheid van groenvoorzieningen.
- Het hebben van schone lucht (binnenklimaat van woningen, maatschappelijke voorzieningen zoals scholen en buurthuizen, speel- en sportplekken, en de luchtkwaliteit buiten).
- De afwezigheid, in dit geval het minimaliseren van geluidsoverlast.
- Beweegroutes, high five projecten (gedifferentieerd naar wijken met de grootste achterstanden).

Voor wat betreft de sociale aspecten in de leefomgeving besteden we aandacht aan:

- Ontmoeting, participatie en sociale cohesie stimuleren door bijvoorbeeld ontmoetingsplekken (binnen en buiten).
- Sociale veiligheid, bijvoorbeeld door 'ogen op het tracé' en goede verlichting.
- Sporten, bewegen en spelen, bijvoorbeeld door een aantrekkelijke buitenruimte, voldoende inclusieve speel- en sportvoorzieningen en groene-blauwe schoolpleinen voor verschillende leeftijdscategorieën.

Inspanning

- In 2026 versterken en borgen we de gezamenlijke werkwijze tussen fysiek en sociaal domein voor gebiedsontwikkeling. Hiervoor maken we gebruik van de ervaringen die we hebben opgedaan in Ridderveld (omgekeerd ontwerpen), Gnephoek en Gezond Stadshart en kijken we hoe we ongelijk kunnen investeren in gebiedsontwikkelingen om gelijke (gezondheids)kansen te bevorderen.
- In de borging vertalen we de gezamenlijke werkwijze – samen met het team Omgevingswet – in het (juridische instrument) programma Gezondheid onder de Omgevingswet.

Netwerk

Om dit doel in beweging te brengen, is het belangrijk om binnen en buiten de gemeente samen te werken op het snijvlak sociaal en fysiek. Dit doen we met partijen zoals:

- GGD Hecht
- Marktpartijen zoals projectontwikkelaars en stedenbouwkundige bureaus (zoals: Posad Maxwan)
- Mede-overheden en publieke partners zoals de provincie Zuid-Holland, het Hoogheemraadschap Rijnland en Samen Slim
- Kennispartijen zoals Platform 31, Pharos, Movisie, G40 netwerken

Parel

*In de gebiedsstrategie Ridderveld hanteren we een aanpak waarbij de gezondheid van de bewoners centraal staat. We zijn ons bewust van de woningbehoefte en verkennen hoe het toevoegen van woningen aan deze wijk kan bijdragen aan het versterken van sociale en groen-blauwe netwerken. Deze aanpak van het **omgekeerd ontwerpen** stelt ons in staat om te beginnen vanuit de leefwereld van inwoners. We worden in deze aanpak ondersteund door Posad Maxwan via een subsidie van de provincie Zuid-Holland. Na het opleveren van de gebiedsstrategie zullen wij bijdragen aan verdere realisatie van (delen van) deze strategie.*

*We participeren actief in de ontwikkeling van de **Gnephoek**. In dit gebied willen we 5.500 woningen en 60 ha natuurgebied ontwikkelen. Dit vraagt om een goede samenwerking tussen fysiek en sociaal, zodat alles zo goed mogelijk bij elkaar past en elkaar zelfs versterkt. In het masterplan van de Gnephoek is gelet op wonen in nauwe relatie tot natuur, bewegen, ontmoeten en gezond leven. Bij deze nieuwe kijk hoort ook samen nadenken over een alternatief investeringsmodel voor gebiedsontwikkeling. Dit doen we in samenwerking met het Watertorenberaad (**Samen Slim**). In dit programma kijken we of we investeringen in de fysieke ruimte een positief (financieel) effect kunnen laten hebben op andere vlakken zoals gezondheid, welzijn en klimaatadaptatie.*

Beschikbare en toegankelijke ondersteuning en zorg

Doel. Inwoners die hulp nodig hebben ervaren meer samenhangende ondersteuning

Met de meeste inwoners in Alphen aan den Rijn gaat het goed. Een deel van onze inwoners heeft ondersteuning nodig, bijvoorbeeld omdat zij psychische problemen ervaren. Door onze werkwijze te richten op het vergroten van de samenredzaamheid zijn wij samen met onze partners in staat om hulpvragen vroeg te signaleren. Daarmee voorkomen we dat inwoners lang zoeken naar ondersteuning en/of dat hun vragen groter worden. Dit lukt ons omdat we als gemeente, samen met onder andere het medisch domein, laagdrempelig en toegankelijkheid bereikbaar zijn voor inwoners, vrijwilligers en/of professionals.

Professionele ondersteuning is er altijd op gericht om inwoners zoveel mogelijk en duurzaam zelfstandig te laten zijn. Alleen voor hen die dat echt nodig hebben, bieden we permanente ondersteuning. Dit lukt ons omdat professional(s) en ervaringsdeskundigen werken vanuit de leefwereld van inwoners en samen met hen tot een aanpak komen (generiek, maatwerk of een combinatie daarvan). Er is daarbij voldoende ruimte voor de professionals om onconventionele oplossingen in te zetten als de situatie daarom vraagt. We doen steeds wat nodig is.

De geboden ondersteuning is zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. Omdat de vragen zich niet beperken tot de werkdagen, is hulp ook in de avonden en weekenden beschikbaar. Ook wordt gevarieerd in vorm. Sommige vormen van hulp kunnen namelijk ook digitaal of door arbeidsbesparende technologie worden uitgevoerd. Denk aan robots die helpen in het huishouden. Ook zetten we zoveel als mogelijk in op collectieve voorzieningen. De samenhang met de inzet vanuit het doel samenredzaamheid is van groot belang.

Parel

*Niet alle klachten waarmee een inwoner bij de huisarts komt, zijn medische klachten. Soms hebben deze gezondheidsvragen te maken met (geld)zorgen, het gebrek aan sociale contacten of onvoldoende zingeving. Hiermee kan de huisarts niet altijd helpen. Om wel passende ondersteuning te bieden, werkt een aantal huisartsenpraktijken in Alphen aan den Rijn succesvol samen met de preventiepartners, middels een **PraktijkOndersteuner Sociaal (PO Sociaal)**. Deze praktijkondersteuner biedt 'welzijn op recept' en is een alternatief voor medische zorg in geval van vermoeidheid, stress, angst of somberheid. Zowel inwoners als huisartsen beoordelen deze vorm van ondersteuning als zeer waardevol.*

Inspanningen

- In 2026 starten we met het verbeteren van de samenhang tussen partijen die verantwoordelijk zijn voor (de toegang tot) ondersteuning en zorg aan onze inwoners. Gezien onze verantwoordelijkheid starten we met: jeugdhulp, ondersteuning vanuit de Wmo en inkomensondersteuning vanuit de P-wet (Oog voor Thuis, Tom in de buurt en het Serviceplein). En nemen daarin mee de relatie tot partijen in de sociale basis. Daarna richten we ons op aanvullende vormen van hulp, zoals het veiligheids- en medisch domein.
- In 2028 maken we een plan voor toekomstbestendige ondersteuning en zorg aan onze inwoners. Hier nemen we ook de lessen uit mee die zijn geleerd in het verbeteren van de toegang tot zorg en ondersteuning.

Netwerk

Gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdwet, Wmo en Participatiewet en opdrachtgever van Oog voor Thuis en Tom in de buurt. Om het doel in beweging te brengen is het brede netwerk van bovenstaande partijen nodig. Gemeente vervult hierin een coördinerende rol. Daarnaast is de gemeente een partner van zorgpartijen in het medisch domein. In het geval dat deze professionals een rol spelen in het verbeteren van samenhangende ondersteuning en zorg, neemt de gemeente een verbindende rol in.

Doel. We zijn een aantrekkelijkere gemeente voor zorg- en welzijnsprofessionals

De gemeente Alphen aan den Rijn groeit. Het regiobeeld Zuid-Holland-Noord laat op dit moment een tekort aan zorg- en welzijnsprofessionals zien. Bij gelijke inspanningen loopt dit tekort fors op. Omdat we ook in de toekomst zorg en ondersteuning willen blijven bieden aan onze inwoners, is het belangrijk om zowel te investeren in de beschikbaarheid van aanwezige en nieuwe zorg- en welzijnsprofessionals als in een andere werkwijze. Hierdoor worden we een aantrekkelijke gemeente om in te wonen en te werken als professional.

We investeren in een goed vestigingsklimaat voor zorg- en welzijnsprofessionals. De werkwijze gericht op preventie, het betaalbare woningaanbod, het groene profiel en de nabijgelegen Randstad dragen hier aan bij.

Hoewel Alphen aan den Rijn toegroeit naar 140.000 inwoners heeft het een compact karakter van meerdere kernen en dorpen. Dit karakter maakt het mogelijk om te denken in clusters van maatschappelijke voorzieningen die elkaar versterken en focus houden op preventieve of lichte zorg. De omvang van deze clusters maakt het mogelijk dat je elkaar makkelijk weet te vinden. Daarbij werken we er aan dat professionals aangeven aan dat het zorglandschap in Alphen aan den Rijn voor hen een aantrekkelijke omgeving is om in te werken.

Inspanningen

- In 2026 maken we de toekomstige zorgbehoefte en wat dit betekent voor de beschikbaarheid en ontwikkeling van personeel binnen zorg en ondersteuning inzichtelijk.
- In 2027 bekijken we welke verbindingen nodig zijn om te komen tot een goed vestigingsklimaat voor zorg- en welzijnsprofessionals.

- Vanaf 2027 maken we met o.a. onderwijsinstellingen, het ontwikkelbedrijf en partners in de zorg afspraken om onbenut arbeidspotentieel in de gemeente (denk bijvoorbeeld aan doelgroepen zoals: statushouders, Oekraïners en inwoners in de bijstand) op te leiden tot zorg- en welzijnsprofessionals.

Netwerk

De gemeente is faciliterend bij het in beweging brengen van dit doel. Dit vereist een nauwe samenwerking met meerdere branches. Te denken aan zorg- en welzijnspartijen (zoals Alrijne Zorggroep, Alphen op één Lijn, Rijn en Duin, Activite, Participe, Alphen Vitaal en Kwadraad). Ook werken we samen met het onderwijs en kennisinstellingen (zoals MBO, Medical Delta, ZWconnect) en het ontwikkelbedrijf Rijnvicus). En partijen in de fysieke leefomgeving (woningcorporaties, makelaars, projectontwikkelaars).

Doel. We bieden meer ruimte aan (het realiseren van) maatschappelijke voorzieningen

Iedere inwoner heeft voorzieningen nodig om fijn te kunnen wonen, werken en op te groeien. De groei van de gemeente vereist niet alleen aandacht voor woningen, maar ook voor het realiseren van voorzieningen in toekomstbestendige, betaalbare ruimtes van waaruit diensten als onderwijs, zorg, sport en cultuur geleverd kunnen worden. Dit geldt zowel voor ontwikkelingen in het bestaande gebied (verdichting, verhogen leefbaarheid) als in uitleglocaties (uitbereiding). Alle maatschappelijke voorzieningen hebben een ruimtelijke opgave bij groei van de gemeente. De huidige opgave is het grootst bij voorzieningen met een klein verzorgingsgebied (scholen, huisartsen, buurtvoorzieningen), sport en cultuur- en welzijnsvoorzieningen.

Maatschappelijke voorzieningen stellen inwoners in staat om fijn te leven en zo lang mogelijk thuis te kunnen blijven. Ze zorgen voor reuring en daarmee voor leefbare en sociaal veilige wijken. Bij het creëren van ruimte voor maatschappelijke voorzieningen, moeten we ons realiseren dat ruimte schaars is.

Daarom gaan we niet enkel uit van het bestaande maar investeren we in het ontwikkelen van vernieuwende concepten die uitgaan van multi-gebruik en ook direct bijdragen aan de verbinding tussen voorzieningen. Denk bijvoorbeeld aan het bieden van ruimte aan de PO sociaal in gezondheidscentra, het combineren van sport-, onderwijs- en zorgvoorzieningen en/of het verbinden van wonen aan (mantel)zorg.

Inspanningen

- In 2026 stellen we een maatschappelijk voorzieningenkader op met daarin referentienormen voor maatschappelijke voorzieningen, zodat per gebiedsontwikkeling een goede afweging gemaakt kan worden over placering en programma's.
- In 2026 ontwikkelen we een aanpak over hoe dubbelgebruik van bestaande voorzieningen tot een effectiever gebruik kan leiden. We brengen regelgeving in kaart en maken uitvoeringsafspraken met organisaties over het realiseren van dit multifunctioneel gebruik.
- In 2027 starten we met het ontwikkelen van een vernieuwend financiële kader t.b.v. meerjarig investeringsplanning behorende bij het voorzieningenkader. We gebruiken hierbij de lessen vanuit het traject 'Samen Slim' waarin we met de gebiedsontwikkeling van de Gnephhoek deelnemen. Naar verwachting wordt dit opgeleverd in 2028.
- In 2027 onderzoeken we hoe we onze gebouwen zo (bijv. modulair) kunnen ontwerpen dat er flexibiliteit ontstaat in het gebruik (over tijd en functie heen) en dat het ontwerp in nieuwbouw van voorzieningen bijdraagt aan onze maatschappelijke uitdagingen.

Netwerk

Om dit doel in beweging te brengen, werken we samen met diverse organisaties. Voorbeelden hiervan zijn: beheerorganisaties, Rijn en Duin, Samen Slim, Zorg en Zekerheid, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties, buurt-, sport- en cultuurverenigingen/organisaties, VOA en diverse interne teams. We vervullen in deze samenwerking als gemeente meerdere rollen. Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de inrichting van de leefomgeving. Daarom nemen we een kaderstellende rol bij het opstellen van normen voor voorzieningen en de vertaling naar programma's van eisen in de gebiedsontwikkeling. Ook hebben wij een rol in het beschikbaar hebben en houden van maatschappelijk vastgoed (denk aan: onderwijshuisvesting). Voor de invulling van de ruimte zijn we faciliterend naar maatschappelijke organisaties en commerciële partijen die de leefbaarheid van de wijken en buurten ondersteunen.

Parel

De huisartsen in de kern Alphen aan den Rijn hebben aangegeven bij de gemeente dat zij zich zorgen maken over het vinden van passende huisvesting voor hun praktijk (nu en in de toekomst). De gemeente is in het realiseren van mogelijke oplossingen voor dit probleem slechts één van de spelers in het netwerk. Ook de zorgverzekeraar en de regionale koepelorganisatie spelen hierin een belangrijke rol. Om deze partners effectief samen te laten werken, werken we in de gemeente Alphen aan den Rijn in een driehoeksoverleg tussen Rijn en Duin en AHC, Zorg en Zekerheid en de gemeente Alphen aan den Rijn (vastgoed en sociaal domein).

3. Wat we daarvoor nodig hebben

We zijn ons ervan bewust dat onze sociale visie en sociale agenda op meerdere vlakken niet ‘gratis’ is. Niet alleen is de sociale visie de inhoudelijke toetssteen voor onze inspanningen. De sociale visie is nadrukkelijk bedoeld om een beweging in te zetten op het ‘wat’, de inhoud, maar juist ook om met elkaar in te zetten op een nieuwe manier van werken die deze inhoudelijke beweging groter maakt. Dit vraagt ons te kijken naar wat het organisatorisch betekent om deze agenda succesvol uit te voeren. Er zijn immers randvoorwaarden die essentieel zijn om de opgaven in beweging én in beeld te brengen. Dit kan betekenen dat we voor dilemma’s komen te staan en keuzes moeten maken.

3.1 Nieuwe manier van werken

Aansluiten bij leefwereld van onze inwoners

De sociale visie beschrijft het belang van vertrouwen en aansluiten bij de leefwereld van onze inwoners. Ook willen we inwoners, maatschappelijk partners en ondernemers actiever betrekken bij beleidvorming– en uitvoering. Dat vraagt om een andere manier van kijken naar hoe we de dingen doen en naar wat onze organisatie en medewerkers uitstralen. Wat betekent immers werken vanuit vertrouwen? Hoe gaan we om met verschillende geluiden uit de samenleving? Kennen we onze samenleving voldoende? Durven we los te laten als de samenleving dingen zelf oppakt en welke rol spelen we dan? In onze eigen organisatie gaan we daarmee aan de slag. Dit vraagt ook dat we in het netwerk van partijen in gesprek zijn en blijven over die samenwerking, waaronder de houding en gedrag die dit vraagt.

Toekomstbestendige organisatie

Ook hebben we het belang van een toekomstbestendige en wendbare organisatie onderkend. Dat gaat onder andere over (ambtelijk) vakmanschap, maar ook over integraliteit en verder kijken dan een bestuursperiode. We willen dat onze mensen hun vak verstaan, op de hoogte zijn van de nieuwste ontwikkelingen, kennis hebben over de samenleving en weten wat het is om zich in een netwerksamenwerking te bewegen. Dat vergt iets van onze organisatie en van onze mensen zelf. Daarbij zien we dat het steeds meer nodig is om domeinverbindend te werken en over de grenzen van het eigen vakgebied te gaan om de doelen te verwezenlijken. Daar werken we binnen en buiten hard aan. Voor onze eigen organisatie zien we daarom dat de lijnen tussen het fysieke en sociale domein aan het versmelten zijn en dat we samen met wijken en kernen werken aan wat er op de verschillende plekken van Alphen aan den Rijn nodig is.

3.2 Randvoorwaarden

De beweging die we in de sociale visie voorstaan en de doelen en inspanningen die daarbij horen, kunnen niet worden uitgevoerd als niet aan bepaalde randvoorwaarden wordt voldaan.

Capaciteit

Voor iedere inspanning die we leveren zijn vanzelfsprekend mensen en middelen nodig. Wat dat betekent wordt nader uitgewerkt; iedere inspanning start waar mogelijk met een startnotitie waarin dit prominent aanwezig is. Deze agenda voorziet dan ook nog niet in een uitgewerkte financiële paragraaf. Wel voorzien we dat we indien nodig moeten schuiven in tijd of capaciteit of projectmatige inzet leveren. Dat laatste heeft er ook mee te maken dat we een schaa sprong maken naar een 140.000+ gemeente. Om die schaa sprong te maken hebben we passende capaciteit nodig. Dit kan betekenen dat we schuiven in tijd en capaciteit en/of incidenteel projectformatie inzetten die (indien nodig) later moet worden opgenomen in de structurele formatie.

Informatiepositie

Onze informatiepositie als gemeente is een tweede randvoorwaarde. We willen de beweging die we beogen in beeld brengen. We willen continu leren en verbeteren. Daarvoor hebben we informatie nodig. De komende tijd zetten we er op in om de informatie die we hebben beter te ontsluiten en te onderzoeken welke manieren we kunnen gebruiken om te monitoren. Dit zullen we laten aansluiten bij de reguliere P&C-cyclus. Ook willen we het verhaal achter de cijfers vertellen. Daarom bouwen we reflectiemomenten in. We volgen hiermee het idee van tellen en vertellen, waarbij de cijfers gaan leven doordat het onderliggende verhaal bekend wordt.

Strategisch partnerschap

Nadrukkelijk hebben we in de visie benoemd dat we de doelen die bij de sociale visie horen, alleen kunnen bereiken samen met andere partijen in ons netwerk. Het vormgeven van deze samenwerking is daarom de derde randvoorwaarde. Dit werken we de komende tijd verder uit. Belangrijk daarbij is dat dit niet voor iedere inspanning hetzelfde is. Daarom is het vormgeven van het netwerk en het verhelderen van de rol van de gemeente vaak een eerste stap bij een inspanning.

Zichtbaarheid in regionale en landelijke netwerken

De vierde randvoorwaarde die we benoemen is onze strategische positie in de regio en in het land. Onze schaa sprong naar een 140.000+ gemeente betekent ook dat we een meer leidende en invloedrijke rol in regionale verbanden kunnen spelen, zeer relevant als die verbanden bijdragen aan hun doelen. Ook onze positie in landelijke netwerken is belangrijk. In onze rol als G40 gemeente, als belangrijke speler binnen de VNG en als deelnemer aan andere relevantie tafels kunnen we invloed uitoefenen op bijvoorbeeld nieuwe wetgeving en ander rijksbeleid. Het is daarom ook van belang dat we helder benoemen wat de thema's van onze lobby zijn, namelijk: voldoende en voorspelbaar inkomen voor iedereen, voldoende woningen, kansengelijkheid en het logischer maken van gezonde keuzen. De komende jaren geven we dit verder vorm.

3.3 Aandachtspunten

Een inhoudelijke beweging als die we voorstaan in onze visie moet mede worden ondersteund door onze middelen zo effectief en efficiënt mogelijk in te zetten in het licht van de doelen die we willen behalen. Dat zou kunnen betekenen dat we binnen het domein met middelen moeten schuiven en dat we sommige keuzes die zijn gemaakt voordat we deze prioriteiten stelden, nader moeten bekijken. Bijvoorbeeld: daar waar we minder middelen in de begroting hebben opgenomen voor bepaalde thema's die vanuit de visie juist nu meer middelen vragen. Hierbij valt te denken aan de inzet op de sociale basis, die in de sociale visie naar voren komt als zeer belangrijk. We willen immers bij alles in eerste instantie de kracht van de samenleving versterken.

Iets soortgelijks geldt voor personele inzet en capaciteit. Hierboven hebben we benoemd dat we de schaa sprong aan het maken zijn en we daarvoor wellicht op projectbasis in extra mensen moeten voorzien. Toch zien we dat we ook voor keuzes komen te staan, bijvoorbeeld omdat sommige dingen die prioriteit hebben en die dus eigenlijk voorrang zouden moeten krijgen in de agenda, schuren met het feit dat hetzelfde team aan mensen vanuit een wettelijke taak en bijbehorende deadline op iets anders bezig is. Een voorbeeld hiervan is de aanpak op dakloosheid die vanuit de visie de hoogste prioriteit heeft. De mensen die daaraan moeten werken, werken echter ook aan de wettelijke taken rondom het volkshuisvestingsprogramma. Dit soort dilemma's op capaciteit en op prioriteiten zullen we vaker tegenkomen en iedere keer als we starten met een inspanning zal dat dan ook de hoogste prioriteit hebben.